

BESLUITMOTIVERING

- maakt deel uit van het besluit

betreffende: Weeshuis met tuinaanleg

naam: Burgerweeshuis
gemeente: Amsterdam
plaats: Amsterdam
straat en huisnummer: Amstelveenseweg 400

nummer: 532189

AANLEIDING

De aanwijzing gebeurt op voorstel van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, in het kader van het aanwijzingsprogramma voor monumenten uit de periode 1959 tot en met 1965.

Op 30 oktober 2014 is de aanwijzingsprocedure, bedoeld in de Monumentenwet 1988 (artikel 3), gestart.

AANWIJZINGSBELEID

Vanaf 1 januari 2013 geldt de Beleidsregel aanwijzing beschermde monumenten 2013, beleidsregel van de Minister van OCW van 15 februari 2013, Staatscourant 26 februari 2013, nr.5217 (hierna: Beleidsregel 2013).

Op grond van de Beleidsregel 2013 (artikel 5, eerste lid) vindt aanwijzing als beschermd monument plaats van een monument dat is vervaardigd vanaf 1940, indien:

- a. het monument is opgenomen in een aanwijzingsprogramma, of
- b. het monument
 1. vanwege zijn schoonheid, betekenis voor de wetenschap of cultuurhistorische waarde kan worden aangemerkt als een nationaal of internationaal erkend kenmerkend monument van de Nederlandse architectuur, stedenbouw, landinrichting, bouwtechniek of ruimtegebonden kunst, en
 2. vergelijkbare monumentale waarde heeft als de gebouwde monumenten die behoren tot de ongeveer 100 meest waardevolle monumenten die zijn gebouwd in de periode van 1940 tot en met 1958, bedoeld in de Tijdelijke beleidsregel aanwijzing beschermde monumenten 2007 (artikel 3, onderdeel b).

Op grond van de Beleidsregel 2013 (artikel 5, tweede lid) is een aanwijzingsprogramma als bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, in elk geval het aanwijzingsprogramma voor monumenten uit de periode 1959 tot en met 1965.

In dit geval is het monument opgenomen in het aanwijzingsprogramma voor monumenten uit de periode 1959 tot en met 1965.

Op grond van de Beleidsregel 2013 (artikel 6, tweede lid) past de Minister bij het opstellen van een aanwijzingsprogramma voor monumenten uit de periode 1959 tot en met 1965, bedoeld in artikel 5, tweede lid, de volgende criteria toe:

- a. het desbetreffende monument is een evidente mijlpaal in de ontwikkeling van de architectuur, stedenbouw, landinrichting, bouwtechniek of ruimtegebonden kunst in Nederland, wat onder meer blijkt uit een vooraanstaande positie en duiding in de nationale en internationale vakliteratuur, of
- b. het desbetreffende monument is een essentieel toonbeeld van de cultuurhistorische of sociaalhistorische ontwikkelingen van de wederopbouwperiode in Nederland.

Op grond van de Beleidsregel 2013 (artikel 7), wordt bij de aanwijzing van een monument als beschermd monument rekening gehouden met de mate waarin het monument:

- a. een positief behoudsperspectief heeft, zowel technisch als functioneel, en
- b. een positieve invloed heeft op de kwaliteit van de ruimtelijke omgeving.

HOREN VAN BELANGHEBBENDEN

Ter voldoening aan het bepaalde in de Monumentenwet 1988 (artikel 3, vierde lid), heeft het dagelijks bestuur van Stadsdeel Zuid belanghebbenden op de hoogte gesteld van de aanwijzingsprocedure en hen in de gelegenheid gesteld zich te doen horen.

Namens FGH Bank N.V. en de curator van de failliete boedel van HOMCO Realty Fund 142 GmbH maakt Straatman Koster Advocaten B.V. de volgende zienswijze kenbaar:

* Het Burgerweeshuis maak onderdeel uit van een failliete boedel. De curator tracht het te verkopen, maar het pand dient bruikbaar te blijven voor de (nieuwe) eigenaar. Potentiële kopers letten op de verhuurbaarheid van het pand en wensen zoveel mogelijk duidelijkheid over de gebruiks- en renovatiemogelijkheden, inclusief de mogelijkheden tot uitbreiding van het Burgerweeshuis. Aanwijzing als rijksmonument mag geen belemmering vormen voor herbestemming en renovatie. Verzocht wordt in het aanwijzingsbesluit rekening te houden met de behoefte aan flexibiliteit.

*Het pand voldoet op veel essentiële punten niet aan de eisen die de markt stelt en dient daarom sowieso te worden gerenoveerd.

* In een bijlage worden onderdelen van het pand opgesomd waarvan het de vraag is of al deze onderdelen nog aanwezig zijn. Er is dan ook geen sprake van een gaaf monument zoals wordt aangegeven.

ADVIES GEMEENTE

Het dagelijks bestuur van Stadsdeel Zuid heeft bij brief d.d. 28 maart 2014 positief geadviseerd ten aanzien van aanwijzing als beschermd monument, op voorwaarde dat de eigenaar grote vrijheid krijgt voor herbestemming tot een andere functie.

ADVIES PROVINCIE

Ingevolge de Monumentenwet 1988 (artikel 3, tweede lid) is aan gedeputeerde staten niet gevraagd te adviseren, omdat het object niet buiten de krachtens de Wegenverkeerswet 1994 vastgestelde bebouwde kom ligt.

ADVIES RAAD VOOR CULTUUR

De Raad voor Cultuur heeft bij brief d.d. 5 augustus 2014 positief geadviseerd ten aanzien van aanwijzing als beschermd monument.

De raad onderschrijft de bevindingen van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en acht het Burgerweeshuis bijzonder en van nationale betekenis.

WAARDERING

I Cultuurhistorische waarde: belang van het object/complex

Het Burgerweeshuis brengt tot uitdrukking de nieuwe opvattingen over de opvang van kinderen in relatie tot hun ontwikkeling.

Het Burgerweeshuis is het eerste gebouw in Nederland in de stijl van het structuralisme.

II Architectuur- en kunsthistorische waarde: (bijzonder) belang van het object/complex

Als eerste structuralistisch gebouw is het Burgerweeshuis belangrijk in het oeuvre van Van Eyck.

Het ontwerp heeft hoogwaardige esthetische kwaliteiten.

III Situationele en ensemblewaarde

Bijzondere is de labyrintische vorm. Daardoor is het complex geheel ingericht op behoeften van kinderen in diverse leeftijdsklassen en voorzieningen daarop afgestemd (leeshoeken, slaapzalen, buitenruimtes met speelvoorzieningen die in de architectuur zijn opgenomen zoals zandbakken met waterelementen, woningen in pandig personeel)

Het Weeshuis is een laag gebouw, vrijstaand op grote kavel aan de rand van de stad. Daarmee heeft het een opvallende ligging aan de rand van Amsterdam nabij uitvalswegen en vliegveld.

IV Gaafheid en herkenbaarheid: belang van het object/complex

Ondanks latere wijzigingen is het complex grotendeels nog gaaf in hoofdopzet en structuur en interieurinrichting.

Ook is het ondanks latere wijzigingen grotendeels nog origineel in materiaalgebruik

V Zeldzaamheid

Het weeshuis is een vroeg voorbeeld van toepassing van de stijl van het structuralisme.

OVERWEGINGEN

Aan de overwegingen van de Monumentenwet 1988 ligt onder meer ten grondslag het meer betrekken van lagere overheden bij het behoud van monumenten. In de Memorie van Toelichting wordt het grote belang gememoreerd dat in de huidige wet wordt gehecht aan de inbreng van vooral de gemeente over de aanwijzing. Hoewel op rijksniveau over het al dan niet beschermen wordt beslist, komt aan de adviezen van de lagere overheden een invloedrijke plaats toe. Slechts op zwaarwegende gronden zal de minister van die adviezen kunnen afwijken. In dit geval bestaat daartoe geen aanleiding.

Naar aanleiding van het advies van de gemeente en de zienswijzen van belanghebbenden wordt het volgende opgemerkt:

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed stimuleert en ondersteunt herbestemming van leegstaande monumenten en wil bijdragen aan de kwaliteit van herbestemmingsprojecten. Adviseurs van de Rijksdienst zijn graag in een vroeg stadium betrokken, zodat ze actief kunnen meedenken. Ze brengen specialistische kennis in over bijvoorbeeld bouwhistorie en duurzaamheid. Hun adviezen zijn erop gericht dat de nieuwe functie en het monument elkaar versterken.

Bij herbestemming van een monument is meestal een omgevingsvergunning nodig. De gemeente is daarbij bevoegd gezag. Voor wijzigingen die verder gaan dan regulier onderhoud moet bij de gemeente een vergunning worden aangevraagd. Ingrijpende wijzigingen worden door de gemeente ter advisering voorgelegd aan de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Het gaat daarbij om sloop, herbestemming, reconstructie en om wijzigingen die dusdanig omvangrijk zijn dat zij gevolgen kunnen hebben voor de monumentale waarde van het gehele monument of voor een aanzienlijk deel ervan. In de advisering wordt gezocht naar een goede balans tussen respect voor monumentale waarden en ruimte voor een gezonde exploitatie.

De bij het aanwijzingsvoorstel gevoegde beschrijving van het monument (document 'Feiten'), waarin onder meer een opsomming staat van interieuronderdelen, maakt geen deel uit van dit besluit en heeft daarom geen rechtsgevolg. De in dit besluit genoemde gaafheid heeft betrekking op hoofdopzet, structuur en interieurinrichting van het object in het algemeen. De monumentale waarde van specifieke (interieur)onderdelen van het monument zal van geval tot geval worden vastgesteld en bij de afwegingen worden betrokken.

CONCLUSIE

Geconcludeerd kan worden dat de in dit besluit aangegeven waarden bescherming op grond van de Monumentenwet 1988 WEL rechtvaardigen.

De bijgevoegde kaart maakt deel uit van dit besluit.

